

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про тепlopостачання

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, N 28, ст.373)

Цей Закон визначає основні правові, економічні та організаційні засади діяльності на об'єктах сфери тепlopостачання та регулює відносини, пов'язані з виробництвом, транспортуванням, постачанням та використанням теплової енергії з метою забезпечення енергетичної безпеки України, підвищення енергоефективності функціонування систем тепlopостачання, створення і удосконалення ринку теплової енергії та захисту прав споживачів та працівників сфери тепlopостачання.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі основні терміни вживаються в такому значенні:

балансоутримувач (будинку, групи будинків, житлового комплексу) - власник відповідного майна або юридична особа, яка за договором з власником утримує на балансі відповідне майно і уклала договір купівлі-продажу теплової енергії з теплогенеруючою або тепlopостачальною організацією, а також договори на надання житлово-комунальних послуг з кінцевими споживачами;

група будинків (споруд) - два або більше будинків (споруд), які разом з тепловими мережами до місця установки приладу комерційного обліку теплової енергії мають одну балансову належність;

джерело теплової енергії - виробничий об'єкт, призначений для виробництва теплової енергії;

когенераційна установка - комплекс обладнання, що працює у спосіб комбінованого виробництва електричної та теплової енергії або перетворює скидний енергетичний потенціал технологічних процесів в електричну та теплову енергію;

магістральна тепла мережа - комплекс трубопроводів і споруд, що забезпечують транспортування теплоносія від джерела теплової енергії до місцевої (розподільчої) теплової мережі;

місцева (розподільча) тепла мережа - сукупність енергетичних установок, обладнання і трубопроводів, яка забезпечує транспортування теплоносія від джерела теплової енергії, центрального теплового пункту або магістральної теплової мережі до теплового вводу споживача;

об'єкти у сфері теплопостачання - теплогенеруючі станції чи установки, теплові електростанції, теплоелектроцентралі, котельні, когенераційні установки, теплові мережі, які призначені для виробництва і транспортування теплової енергії;

охоронна зона теплових мереж - землі вздовж теплових мереж для забезпечення нормальних умов їх експлуатації, запобігання ушкодженню, а також для зменшення їх негативного впливу на людей, суміжні землі, природні об'єкти та довкілля;

тариф (ціна) на теплову енергію - грошовий вираз витрат на виробництво, транспортування, постачання одиниці теплової енергії (1 Гкал) з урахуванням рентабельності виробництва, інвестиційної та інших складових, що визначаються згідно із методиками, розробленими центральним органом виконавчої влади у сфері теплопостачання;

теплогенеруюча установка - комплекс взаємопов'язаного обладнання, що виробляє теплову енергію, незалежно від місця його розташування;

теплоносій - рідка або газоподібна речовина, що циркулює у трубах або каналах і передає теплову енергію в системах теплопостачання, опалення, вентиляції та технологічних установках;

теплопостачання (постачання теплової енергії) - сфера діяльності з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії споживачам;

прилад комерційного обліку теплової енергії - засіб вимірювальної техніки, що має нормовані метрологічні характеристики і тип якого занесений до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки, на основі показань якого визначається обсяг спожитої теплової енергії;

ринок теплової енергії - сфера обороту теплової енергії як товару, на який є попит і пропозиція;

система автономного теплопостачання - сукупність джерел теплової енергії потужністю до 1 Гкал/год, місцевих (розподільчих) теплових мереж;

система децентралізованого теплопостачання - сукупність джерел теплової енергії потужністю від 1 до 3 Гкал/год, місцевих (розподільчих) теплових мереж;

система помірно-централізованого теплопостачання – сукупність джерел теплової енергії потужністю від 3 до 20 Гкал/год, магістральних та/або місцевих (розподільчих) теплових мереж;

система централізованого теплопостачання - сукупність джерел теплової енергії потужністю понад 20 Гкал/год, магістральних та місцевих (розподільчих) теплових мереж;

споживач теплової енергії - фізична або юридична особа, яка використовує теплову енергію на підставі договору;

суб'єкти відносин у сфері теплопостачання - фізичні та юридичні особи незалежно від організаційно-правових форм та форми власності, які здійснюють виробництво, транспортування, постачання теплової енергії, теплосервісні

організації, споживачі, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування;

теплова енергія - товарна продукція, що виробляється на об'єктах сфери теплопостачання для опалення, підігріву питної води, інших господарських і технологічних потреб споживачів, призначена для купівлі-продажу;

енергоносії - органічне паливо, електроенергія, нетрадиційні та поновлювані види енергії, вторинні енергетичні ресурси;

теплогенеруюча організація - суб'єкт господарської діяльності, який має у своїй власності або користуванні теплогенеруюче обладнання та виробляє теплову енергію;

теплотранспортуюча організація - суб'єкт господарської діяльності, який здійснює транспортування теплової енергії;

теплопостачальна організація - суб'єкт господарської діяльності з постачання споживачам теплової енергії;

теплосервісна організація - суб'єкт господарської діяльності з технічного обслуговування засобів виробництва, транспортування та споживання теплової енергії.

Стаття 2. Сфера дії Закону

Цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з виробництвом, транспортуванням, постачанням і використанням теплової енергії, державним наглядом за режимами споживання теплової енергії, безпечною експлуатацією теплоенергетичного обладнання та безпечним виконанням робіт на об'єктах у сфері теплопостачання суб'єктами господарської діяльності незалежно від форм власності.

Стаття 3. Законодавство у сфері теплопостачання

Відносини між суб'єктами діяльності у сфері теплопостачання регулюються цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 4. Норми, правила і стандарти у сфері теплопостачання

Проектування, будівництво, реконструкція, ремонт, експлуатація об'єктів теплопостачання, виробництво, постачання теплової енергії регламентуються нормативно-правовими актами, які є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами відносин у сфері теплопостачання.

Стаття 5. Особливості відносин у сфері теплопостачання

Регулювання відносин у сфері теплопостачання має особливості, визначені цим Законом. Ці особливості викликані такими об'єктивними умовами функціонування систем теплопостачання:

наявністю поділу господарської діяльності у сфері теплопостачання на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії;

існуванням різних технологій виробництва теплової енергії, у тому числі технологій комбінованого виробництва електричної і теплової енергії та з використанням нетрадиційних і поновлюваних джерел енергії;

централізованим теплопостачанням споживачів від теплоелектро-централей і котелень, які входять до об'єднаної енергетичної системи України;

існуванням об'єктів теплопостачання різних форм власності;

суттєвою сезонною відмінністю режимів виробництва і споживання теплової енергії протягом року;

особливим статусом суб'єктів природних монополій, який мають деякі суб'єкти господарювання у сфері теплопостачання.

Розділ II **ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ**

Стаття 6. Принципи державної політики у сфері теплопостачання

Державна політика у сфері теплопостачання базується на принципах:

забезпечення енергетичної безпеки держави;

державного управління і регулювання відносин у сфері теплопостачання;

оптимального поєднання систем централізованого, помірно-централізованого, децентралізованого та автономного теплопостачання відповідно до затверджених місцевими органами виконавчої влади схем теплопостачання з періодом перегляду п'ять років;

державної підтримки та стимулювання у сфері теплопостачання;

формування цінової та тарифної політики;

пріоритетного розвитку застосування технології комбінованого виробництва теплової та електричної енергії (когенерації) та використання вторинних енергетичних ресурсів, нетрадиційних і поновлювальних джерел енергії;

забезпечення захисту прав та інтересів споживачів;

взаємної відповідальності суб'єктів відносин у сфері теплопостачання за якісне постачання теплової енергії та своєчасну її оплату;

періодичного перегляду, удосконалення та техніко-економічної оптимізації схем теплопостачання, затверджуваних місцевими органами виконавчої влади;

додержання стандартів, правил і норм усіма суб'єктами відносин у сфері теплопостачання;

заборони відключення в опалювальний період об'єктів теплопостачання від систем енерго-, газо-, водопостачання як об'єктів життєзабезпечення та стратегічного призначення;

створення умов для функціонування сфери теплопостачання на принципах самоокупності;

сприяння розвитку конкурентних відносин на ринку теплової енергії;

встановлення відповідальності суб'єктів теплопостачання за порушення законодавства у сфері теплопостачання;

підвищення екологічної безпеки систем теплопостачання;

створення умов для впровадження енергозберігаючих технологій;

забезпечення впровадження засобів обліку і приладів регулювання споживання теплової енергії.

Стаття 7. Напрями розвитку систем теплопостачання

Основними напрямами розвитку систем теплопостачання є:

планування теплопостачання, розроблення та реалізація схем теплопостачання міст та інших населених пунктів України, строк дії яких має бути не менше 5-7 років на основі оптимального поєднання централізованих та децентралізованих систем теплопостачання;

впровадження когенераційних установок, у тому числі на базі діючих опалювальних котелень;

використання нетрадиційних і поновлюваних джерел енергії, у тому числі енергії сонця, вітру, біогазу, геотермальних вод, відходів виробництва;

впровадження високоефективного теплоенергетичного обладнання і матеріалів у новостворюваних та діючих системах теплопостачання, зокрема, котлів з підвищеним коефіцієнтом корисної дії, утилізаторів тепла вихідних газів, малогабаритних теплообмінних апаратів, уніфікованих блочних пальникових пристроїв з автоматикою, приладів диспетчерського контролю та управління технологічними процесами;

зниження втрат при транспортуванні теплової енергії в магістральних та розподільчих теплових мережах методами впровадження сучасних видів теплоізоляції, у тому числі із спінених полімерних матеріалів;

підвищення строків експлуатації трубопроводів методами впровадження нових видів антикорозійних покриттів та засобів електрохімічного захисту, використання неметалевих трубопроводів;

впровадження попереджувальної діагностики (енергетичного обстеження) стану систем теплопостачання у процесі експлуатації.

Стаття 8. Державна підтримка та стимулювання у сфері теплопостачання

Державна підтримка у сфері теплопостачання надається відповідно до обсягів коштів, передбачених законом про Державний бюджет України та місцевими бюджетами на відповідний рік, а також коштів на проведення науково-дослідних робіт з удосконалення систем теплопостачання та енергозбереження.

У разі здійснення теплогенеруючими або теплопостачальними організаціями заходів з енергозбереження, що привели до економії енергоносіїв при виробництві теплової енергії, до зменшення втрат при її транспортуванні та постачанні, орган виконавчої влади, який згідно з цим Законом регулює тарифи на теплову енергію, на три роки залишає тарифи на рівні, встановленому до впровадження цих заходів. Якщо протягом строку окупності змінюються ціни на енергоносії, то відповідною мірою коригується рівень тарифу.

Розділ III **ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ**

Стаття 9. Засади державного управління у сфері теплопостачання

Завданнями державного управління у сфері теплопостачання є:

забезпечення надійності теплопостачання як одного з необхідних елементів безпеки людини;

створення механізмів функціонування ефективного ринку теплової енергії;

зменшення шкідливого впливу на довкілля;

створення умов для залучення інвестицій у розвиток та технічне оновлення систем теплопостачання.

Державне управління у сфері теплопостачання здійснюють:

на загальнодержавному рівні - Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади у межах своїх повноважень;

на місцевому рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації.

Стаття 10. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері теплопостачання

До повноважень Кабінету Міністрів України належать:

розробка та реалізація державної політики у сфері теплопостачання;

координація діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади у сфері розробки державних (міждержавних, регіональних) цільових програм

розвитку систем теплопостачання, довгострокового прогнозування споживання теплової енергії, нормативно-правових актів щодо формування цін на теплову енергію;

організація здійснення контролю та обліку в цій сфері;

визначення органів ліцензування;

вирішення інших питань у сфері теплопостачання відповідно до законів України.

Стаття 11. Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері теплопостачання

До повноважень визначеного центрального органу виконавчої влади у сфері теплопостачання належать:

реалізація державної політики у сфері теплопостачання;

розроблення державних цільових програм розвитку систем теплопостачання і контроль за їх виконанням;

розроблення довгострокових прогнозних балансів споживання теплової енергії виходячи з потреб національної економіки, установі організацій та населення;

розроблення науково обґрунтованих нормативів витрат та втрат енергоносіїв при виробництві, транспортуванні та постачанні теплової енергії;

установлення порядку ведення та забезпечення моніторингу у сфері теплопостачання, а також використання результатів моніторингу для вдосконалення систем теплопостачання;

координація діяльності місцевих органів виконавчої влади;

здійснення контролю за виконанням установлених у цій сфері правил і норм у межах своїх повноважень;

розроблення та внесення пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері теплопостачання.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади у межах своїх повноважень беруть участь у розробленні та реалізації державної політики у сфері теплопостачання, розробленні державних цільових програм, довгострокового прогнозування споживання теплової енергії з погодженням цих розробок з центральним органом виконавчої влади у сфері теплопостачання.

Стаття 12. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій у сфері теплопостачання

До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій у сфері теплопостачання належать:

розроблення і реалізація місцевих програм та участь у розробленні і реалізації державних цільових програм у цій сфері;

погодження діяльності у сфері теплопостачання з органами місцевого самоврядування та центральним органом виконавчої влади у сфері теплопостачання;

забезпечення виконання правил і норм у сфері теплопостачання;

здійснення контролю за забезпеченням споживачів міст та інших населених пунктів тепловою енергією.

Стаття 13. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері теплопостачання

До основних повноважень органів місцевого самоврядування у сфері теплопостачання належать:

регулювання діяльності суб'єктів відносин у сфері теплопостачання в межах, віднесених до відання відповідних рад;

затвердження місцевих програм розвитку у сфері теплопостачання, участь у розробці та впровадженні державних і регіональних програм у цій сфері;

затвердження з урахуванням вимог законодавства у сфері теплопостачання проектів містобудівних програм, генеральних планів забудови населених пунктів, схем теплопостачання та іншої містобудівної документації;

здійснення контролю за забезпеченням споживачів тепловою енергією відповідно до нормативних вимог;

погодження на розміщення в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці нових або реконструкцію діючих об'єктів теплопостачання та сприяння розвитку систем теплопостачання на відповідній території;

встановлення для відповідної територіальної громади в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на теплову енергію, які надаються підприємствами та організаціями комунальної власності, крім тарифів на теплову енергію, що виробляється на установках комбінованого виробництва теплової і електричної енергії.

Стаття 14. Державний нагляд у сфері теплопостачання

Державний нагляд у сфері теплопостачання здійснюють державні інспекції та інші органи у порядку, встановленому законом.

Державні інспектори мають право:

безперешкодно у будь-який час відвідувати об'єкти теплопостачання для перевірки додержання нормативно-правових актів у сфері теплопостачання з питань, що належать до їх компетенції, отримувати від посадових осіб інформацію щодо виконання цих актів;

надавати в межах своїх повноважень приписи про усунення порушень нормативно-правових актів;

отримувати інформацію, необхідну для виконання покладених на них завдань;

надсилати приписи керівникам теплогенеруючих або теплопостачальних організацій про приведення засобів контролю, обліку та регулювання теплової енергії і теплоносія на об'єктах теплопостачання у відповідність із нормами та стандартами у сфері теплопостачання;

надавати приписи щодо неприпустимості продовження експлуатації об'єктів у сфері теплопостачання, якщо це створює загрозу життю та здоров'ю обслуговуючого персоналу та здоров'ю населення;

застосовувати в установленому законом порядку санкції до суб'єктів відносин у сфері теплопостачання за порушення нормативно-правових актів з питань, що належать до їх компетенції.

Розділ IV

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

Стаття 15. Засади державного регулювання діяльності у сфері теплопостачання

Основними завданнями державного регулювання діяльності у сфері теплопостачання є:

реалізація державної політики щодо функціонування ринку теплової енергії;

захист прав споживачів;

забезпечення рівних можливостей доступу суб'єктів відносин у сфері теплопостачання на ринок теплової енергії;

запобігання монополізації та створення умов для розвитку конкурентних відносин у сфері теплопостачання.

Державне регулювання діяльності у сфері теплопостачання провадиться у формі:

ліцензування певних видів господарської діяльності в цій сфері;

регулювання тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії з урахуванням змін цін на енергоносії та інших витрат;

здійснення контролю за діяльністю суб'єктів відносин у сфері теплопостачання та застосування відповідних санкцій за порушення ними умов і правил здійснення господарської діяльності у сфері теплопостачання.

Державне регулювання у сфері теплопостачання здійснюється:

Кабінетом Міністрів України;

центральним органом виконавчої влади у сфері теплопостачання, крім суб'єктів господарської діяльності з теплопостачання, що здійснюють комбіноване виробництво теплової і електричної енергії та/або використовують нетрадиційні чи поновлювані джерела енергії;

Національною комісією регулювання електроенергетики України для суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання, що здійснюють комбіноване виробництво теплової і електричної енергії та/або використовують нетрадиційні чи поновлювані джерела енергії.

Стаття 16. Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері теплопостачання при регулюванні діяльності у сфері теплопостачання

До повноважень центрального органу виконавчої влади у сфері теплопостачання при регулюванні господарської діяльності суб'єктів відносин у сфері теплопостачання, крім систем з теплоелектроцентралями, ТЕС, АЕС, іншими когенераційними установками та установками, що використовують нетрадиційні або поновлювані джерела енергії, належать:

розробка методик розрахунків тарифів на виробництво теплової енергії та плати за її транспортування та постачання;

забезпечення проведення єдиної тарифної політики у сфері теплопостачання;

здійснення загального контролю за додержанням ліцензійних умов; розгляд справ про порушення ліцензійних умов і за результатами розгляду прийняття рішень у межах своїх повноважень;

захист прав споживачів;

інформування громадськості про свою роботу, здійснення у встановленому законодавством порядку видавничої діяльності у сфері теплопостачання.

Стаття 17. Повноваження Національної комісії регулювання електроенергетики України у сфері теплопостачання

До повноважень Національної комісії регулювання електроенергетики України у сфері теплопостачання належать:

сприяння створенню конкурентного середовища в цій сфері;

регулювання тарифів на теплову енергію, що виробляється на теплоелектроцентралях, ТЕС, АЕС та когенераційних установках і установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії;

ліцензування певних видів господарської діяльності у сфері теплопостачання, якщо тепла енергія виробляється на теплоелектроцентралях, когенераційних установках та установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії; здійснення контролю за додержанням ліцензійних умов у межах своїх повноважень;

розгляд справ про порушення ліцензійних умов і прийняття рішень у межах своїх повноважень.

Стаття 18. Антимонопольні обмеження

Суб'єктам господарської діяльності у сфері тепlopостачання забороняється зловживати монопольним становищем у будь-якій формі.

Суб'єкти господарської діяльності, які здійснюють виробництво, постачання та транспортування теплової енергії і займають монопольне (домінуюче) положення на ринку теплової енергії, не можуть припиняти свою діяльність або зменшувати обсяг постачання теплової енергії з метою створення дефіциту теплової енергії, якщо необхідність такого обмеження не встановлена законодавством України.

Розділ V **ПРИНЦИПИ ГОСПОДАРЮВАННЯ** **У СФЕРІ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ**

Стаття 19. Основні принципи господарювання

Діяльність у сфері тепlopостачання може здійснюватись суб'єктами господарської діяльності у сфері тепlopостачання всіх організаційно-правових форм та форм власності, зокрема, на основі договорів оренди, підряду, концесії, лізингу та інших договорів.

Теплогенеруючі організації, які використовують різні технології виробництва теплової енергії, мають рівні права доступу на ринок теплової енергії.

Споживач або суб'єкт теплоспоживання має право вибирати (змінювати) тепlopостачальну організацію, якщо це технічно можливо.

Теплогенеруюча організація має право постачати вироблену теплову енергію безпосередньо споживачу згідно з договором купівлі-продажу. У разі якщо така організація не є теплотранспортуючою, то теплотранспортуюча організація не має права відмовити теплогенеруючій організації у транспортуванні теплової енергії, якщо це дозволяють технічні можливості системи.

Теплотранспортуюча організація не має права відмовити споживачу теплової енергії у забезпеченні його тепловою енергією за наявності технічних можливостей на приєднання споживача до теплової мережі.

Споживач повинен щомісячно здійснювати оплату тепlopостачальній організації за фактично отриману теплову енергію.

Стаття 20. Загальні засади формування тарифів на теплову енергію

Тарифи на теплову енергію повинні забезпечувати відшкодування всіх економічно обґрунтованих витрат на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії.

Тарифи на теплову енергію, реалізація якої здійснюється суб'єктами господарювання, що займають монопольне становище на ринку, є регульованими.

Тарифи на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії затверджуються органами місцевого самоврядування, крім теплової енергії, що виробляється суб'єктами господарювання, що здійснюють комбіноване виробництво теплової і електричної енергії та/або використовують нетрадиційні та поновлювані джерела енергії, на підставі розрахунків, виконаних теплогенеруючими, теплотранспортуючими та теплопостачальними організаціями за методиками, розробленими центральним органом виконавчої влади у сфері теплопостачання.

Тариф на теплову енергію для споживача визначається як сума тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії.

Тарифи повинні враховувати повну собівартість теплової енергії і забезпечувати рівень рентабельності не нижче граничного рівня рентабельності, встановленого Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері теплопостачання.

У разі якщо тимчасово тариф на теплову енергію встановлено нижче її собівартості з урахуванням граничного рівня рентабельності, то орган, яким встановлено цей тариф, повинен передбачити механізми компенсації цієї різниці в порядку, встановленому законодавством.

Збитки теплоенергогенеруючих та теплопостачальних організацій внаслідок надання пільг з оплати за спожиту теплову енергію окремим категоріям споживачів повністю відшкодовуються за рахунок джерел фінансування, визначених законами України, які передбачають відповідні пільги.

Регулювання тарифів на теплову енергію, що виробляється теплоелектроцентралями, іншими установками з комбінованим виробництвом електричної і теплової енергії, здійснюється Національною комісією регулювання електроенергетики України з урахуванням того, що ціни на теплову енергію від теплоелектроцентралей, установок з комбінованим виробництвом електричної і теплової енергії не повинні перевищувати ціни на теплову енергію від інших теплогенеруючих об'єктів на відповідній території.

Стаття 21. Конкурентні засади у сфері теплопостачання

Теплогенеруючим організаціям незалежно від організаційно-правових форм та форм власності надається право доступу до магістральних та місцевих теплових мереж за умови виконання технічних умов на приєднання. Суб'єкт господарювання, який здійснює діяльність з транспортування теплової енергії, зобов'язаний приєднати теплогенеруючу організацію, що має намір здійснювати діяльність з виробництва теплової енергії, після виконання технічних умов та укладання договору на приєднання до теплової мережі. Спори щодо обсягу робіт, зазначених у технічних умовах на приєднання, розглядаються відповідно до законодавства.

Якщо до магістральної або місцевої теплової мережі теплопостачальної організації приєднані дві або декілька теплогенеруючих організацій, то встановлення пріоритетності укладання договорів на закупівлю теплової енергії

від них здійснюється на конкурентних засадах. Конкурс організовує виконавчий орган міської або селищної ради в порядку, встановленому законодавством.

Якщо теплопостачальна організація має свої теплогенеруючі потужності, участь у конкурсі на закупівлю теплової енергії цієї організації є обов'язковою.

При збільшенні обсягів теплоспоживання місцеві органи виконавчої влади обирають проекти теплогенеруючих об'єктів, призначених для будівництва, відповідно до затвердженої у встановленому законодавством порядку схеми теплопостачання на конкурсних засадах.

Після будівництва та введення в експлуатацію такого об'єкта залучені на його будівництво кошти (банківські кредити, продаж облігацій, фінансовий лізинг, інвестиції, відсотки за користування цими коштами тощо) повертаються шляхом урахування в тарифі на виробництво (транспортування) теплової енергії інвестиційної складової, що діє протягом строку окупності капіталовкладень у створення цього об'єкта теплопостачання.

У разі якщо розрахунковий тариф з урахуванням залучених коштів перевищує граничну верхню величину тарифу, встановленого на відповідній території, то після закінчення строку окупності капіталовкладень тариф зменшується до рівня граничної верхньої величини.

Стаття 22. Умови зміни права власності у сфері теплопостачання

Якщо при централізованому теплопостачанні технологічні витрати теплової енергії або витрати палива теплогенеруючих, теплотранспортних, теплопостачальних організацій перевищують нормативний рівень, то це може стати підставою для розірвання існуючих договірних відносин з ними.

Зміна форми власності або перехід права власності на відповідні об'єкти з виробництва, постачання та транспортування теплової енергії, яка здійснюється в порядку, передбаченому законами України, не повинна призводити до погіршення умов та якості теплопостачання споживачам.

Стаття 23. Ліцензування діяльності у сфері теплопостачання

Господарська діяльність з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії підлягає ліцензуванню в порядку, встановленому законом.

Стаття 24. Права та основні обов'язки споживача теплової енергії

Споживач теплової енергії має право на:

вибір одного або декількох джерел теплової енергії чи теплопостачальних організацій, якщо це можливо за існуючими технічними умовами;

отримання інформації щодо якості теплопостачання, тарифів, цін, порядку оплати, режимів споживання теплової енергії;

відшкодування згідно із законодавством збитків, заподіяних внаслідок порушення його прав, у разі виконання ним своїх зобов'язань відповідно до договору;

приєднання до теплової мережі відповідно до нормативно-правових актів;

отримання обсягів теплової енергії згідно з параметрами відповідно до договорів та стандартів;

отримання перерахунку за спожиту теплову енергію з урахуванням здійсненого авансового платежу та показань приладів комерційного обліку теплової енергії протягом місяця після закінчення опалювального періоду.

Захист прав споживачів теплової енергії, а також механізм реалізації захисту цих прав регулюються цим Законом, Законом України "Про захист прав споживачів" ([1023-12](#)), іншими нормативно-правовими актами.

Основними обов'язками споживача теплової енергії є:

своєчасне укладання договору з теплостачальною організацією на постачання теплової енергії;

додержання вимог договору та нормативно-правових актів;

забезпечення безпечної експлуатації систем теплоспоживання;

забезпечення безперешкодного доступу до власного теплового обладнання приладів комерційного обліку представникам теплогенеруючої чи теплостачальної організації за умови пред'явлення відповідного посвідчення при виконанні службових обов'язків.

Споживач теплової енергії несе відповідальність за порушення умов договору з теплостачальною організацією, відповідних нормативно-правових актів та виконання приписів органів, уповноважених здійснювати державний нагляд за режимами споживання теплової енергії згідно із законом.

Стаття 25. Права та основні обов'язки теплогенеруючої, теплотранспортної та теплостачальної організацій

Теплогенеруюча, теплотранспортна та теплостачальна організації мають право:

укладати договори купівлі-продажу теплової енергії із споживачами;

на відшкодування збитків у разі наявності порушень у роботі теплового обладнання споживача, що призвели до перебоїв у технологічному процесі теплостачання;

обмежувати або припиняти постачання теплової енергії споживачам після письмового попередження, надісланого не пізніше ніж за три робочі дні, в разі

заборгованості за спожиту теплову енергію в порядку, встановленому законодавством;

обмежувати або припиняти постачання теплової енергії споживачам у разі виникнення обставин непереборної сили, передбачених у договорі;

видавати дозволи та технічні умови на підключення споживачів до розподільчих теплових мереж;

отримувати від споживачів авансовий платіж;

безперешкодного доступу до теплового обладнання та приладів комерційного обліку, що належать споживачу.

Теплопостачальні, теплотранспортні і теплогенеруючі організації зобов'язані:

при зміні тарифів на теплову енергію повідомляти споживача письмово або в засобах масової інформації в порядку, встановленому законодавством;

забезпечувати надійне постачання обсягів теплової енергії відповідно до умов договору та стандартів;

здійснювати перерахунок за спожиту теплову енергію із споживачами з урахуванням авансового платежу та показань приладів комерційного обліку теплової енергії протягом місяця після закінчення опалювального періоду.

Теплопостачальні організації, які здійснюють діяльність із постачання теплової енергії з використанням власних теплових мереж, зобов'язані забезпечити рівноправний доступ до цих мереж усіх суб'єктів господарської діяльності відповідно до укладених договорів.

У разі наявності технічної можливості теплопостачальні організації, що здійснюють постачання теплової енергії на закріпленій території, не мають права відмовити споживачу, який розташований на цій території, в укладенні договору.

У разі несвоєчасної сплати платежів за споживання теплової енергії споживач сплачує пеню за встановленими законодавством або договором розмірами.

У разі відмови споживача оплачувати споживання теплової енергії заборгованість стягується в судовому порядку.

Стаття 26. Проектування, будівництво, реконструкція та модернізація об'єктів теплопостачання

Проектування, будівництво, реконструкція об'єктів у сфері теплопостачання здійснюються на основі схем теплопостачання, державних будівельних норм та нормативно-правових актів на проведення будівельних робіт.

Проектування, будівництво, реконструкція об'єктів у сфері теплопостачання здійснюються спеціалізованими організаціями, які мають відповідні дозволи та ліцензії.

Реконструкція (розширення, технічне переоснащення), нове будівництво та модернізація теплогенеруючих об'єктів і теплових мереж здійснюються на основі оптимального поєднання централізованого та децентралізованого тепlopостачання.

Фінансування капітального будівництва, реконструкції та обслуговування об'єктів у сфері тепlopостачання, призначених для спільних потреб теплогенеруючої організації та підприємств інших галузей, проводиться за рахунок замовників. Замовником можуть бути власники зазначених об'єктів або уповноважені ними особи.

У разі спорудження або реконструкції будівель, доріг, мостів та інших об'єктів роботи, пов'язані з упорядкуванням, перенесенням повітряних і підземних теплових мереж та інших об'єктів тепlopостачання, виконуються замовниками будівництва або реконструкції відповідно до затвердженої проектно-кошторисної документації та вимог відповідних нормативів, а також під контролем власників споруд або теплових мереж.

Оснащення об'єктів будівництва та тепlopостачання за рахунок бюджетних коштів здійснюється на тендерних засадах.

Стаття 27. Охорона навколишнього середовища

Суб'єкти у сфері тепlopостачання повинні дотримуватися вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, нести відповідальність за його порушення і здійснювати технічні та організаційні заходи, спрямовані на зменшення шкідливого впливу об'єктів у сфері тепlopостачання на навколишнє природне середовище.

У разі порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища рішення про обмеження, тимчасову заборону (зупинення) чи припинення діяльності суб'єктів відносин у сфері тепlopостачання приймають органи місцевого самоврядування спеціально уповноважені органи виконавчої влади у межах своїх повноважень з урахуванням прав споживачів теплової енергії.

Для забезпечення безпеки населення, що мешкає в районі розташування об'єктів тепlopостачання, встановлюються охоронні зони, розміри та порядок використання яких визначаються нормативно-правовими актами і проектами цих об'єктів, затвердженими у встановленому законодавством порядку.

Усі види господарської діяльності в охоронних зонах можуть провадитися тільки за погодженням з власником об'єкта тепlopостачання або уповноваженим ним органом.

Стаття 28. Постачання теплової енергії в умовах обмеження в постачанні енергоносіїв та введення надзвичайного стану і особливого періоду

Суб'єкти господарської діяльності, які уклали договори на постачання енергоносіїв з теплогенеруючими або тепlopостачальними організаціями, в разі обмеження об'ємів постачання енергоносіїв повинні письмово попередити органи місцевої виконавчої влади не пізніше як за 24 години до введення обмежень, при

цьому повинні бути вказані терміни та обсяги обмежень. Обсяги обмежень не повинні призвести до зупинки теплогенеруючого обладнання.

У разі якщо незаплановані обмеження постачання енергоносіїв призвели до аварійного пошкодження в системі тепlopостачання, відшкодування наслідків аварії здійснюється в установленому законом порядку за рахунок організації - постачальника енергоносія.

У разі введення надзвичайного стану та особливого періоду відповідно до законів України "Про надзвичайний стан" (1550-14), "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" (3543-12) теплогенеруючі та тепlopостачальні організації, які розташовані у місцевості, на якій введено особливий період або надзвичайний стан, зобов'язані виконувати розпорядження органів, які здійснюють заходи надзвичайного стану або особливого періоду на відповідній території, щодо постачання теплової енергії споживачам незалежно від договору.

Стаття 29. Особливості умов праці у сфері тепlopостачання

Суб'єкти у сфері тепlopостачання зобов'язані забезпечувати комплектування робочих місць висококваліфікованими кадрами, підвищувати їх кваліфікацію, гарантувати соціальний захист.

Працівники, які забезпечують технологічні процеси у сфері тепlopостачання, зобов'язані проходити спеціальну підготовку і атестацію згідно з законодавством. Атестація персоналу проводиться за рахунок коштів теплогенеруючої або тепlopостачальної організації. Допуск до роботи працівників, які не пройшли відповідної підготовки, забороняється.

Працівникам основних професій, зайнятим у теплогенеруючих та тепlopостачальних організаціях, може встановлюватися надбавка до тарифної ставки чи посадового окладу за безперервний стаж роботи у сфері тепlopостачання у порядку, що затверджується Кабінетом Міністрів України, з віднесенням витрат на валові витрати виробництва та обігу.

Персонал теплогенеруючих енергетичних установок, який перебуває в зоні впливу теплового і електромагнітного випромінювання, а також інших шкідливих факторів, підлягає спеціальному медичному обстеженню та обов'язковому страхуванню за рахунок коштів підприємств. Перелік таких спеціальностей і посад затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері тепlopостачання і погоджується з центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я та центральним органом виконавчої влади з питань нагляду за охороною праці.

Стаття 30. Страйки на об'єктах у сфері тепlopостачання

Страйки на об'єктах у сфері тепlopостачання забороняються у випадках, коли вони можуть призвести до порушення стабільності тепlopостачання споживачів в опалювальний період.

Розділ VI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

Стаття 31. Штрафні санкції, що застосовуються до суб'єктів господарювання - юридичних осіб за правопорушення у сфері тепlopостачання

Уповноважені органи застосовують до суб'єктів господарювання- юридичних осіб штрафні санкції:

1) за неподання передбаченої законом інформації уповноваженим державним органам або подання завідомо недостовірної інформації - у розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) за ухилення від виконання або несвоєчасне виконання рішень чи приписів Державної інспекції з енергозбереження або Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної та теплової енергії, або Національної комісії регулювання електроенергетики України - у розмірі трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

3) за перешкоджання або недопущення до систем тепlopостачання та теплоспоживання працівників органів державного нагляду або представників теплогенеруючих (тепlopостачальних) організацій при виконанні ними службових обов'язків - у розмірі до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

4) за порушення ліцензійних умов або діяльність з простроченою ліцензією - до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

5) за необґрунтоване застосування тарифів на виробництво теплової енергії та її транспортування чи постачання або завищення нарахування плати за фактично відпущену теплову енергію споживачу (покупцю) - у розмірі до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

6) за постачання теплової енергії, параметри якої не відповідають державним стандартам, затвердженим нормативам на теплову енергію, умовам договору купівлі-продажу, що зафіксовано представниками тепlopостачальної (теплогенеруючої) організації та споживача у відповідному акті, - у розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; після трьох таких порушень постачальник теплової енергії сплачує штраф як за порушення ліцензійних умов;

7) за самовільне (несанкціоноване) від'єднання споживача від теплової мережі тепlopостачальної (теплогенеруючої) організації до закінчення строку дії договору купівлі-продажу теплової енергії - у розмірі до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

8) за водорозбір з систем опалення через крани та інші пристрої; самовільне підключення до систем опалення без укладання договору купівлі-продажу теплової енергії; роботу з пошкодженими пломбами на приладах комерційного обліку теплової енергії або їх роботу з простроченим строком метрологічної повірки - у розмірі до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

9) за неприєднання власниками теплових мереж до теплової мережі теплогенеруючої установки або споживача теплової енергії, які розташовані на території, закріпленій за власниками в разі виконання ними умов на приєднання, - у розмірі до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відповідальність за порушення інших вимог цього Закону, у тому числі за порушення безперебійного постачання теплової енергії, не пов'язане з дією обставин непереборної сили, що завдало споживачу матеріальних збитків при виконанні ним договірних зобов'язань, визначається згідно із законом.

Справи про накладання штрафів за порушення, визначені цією статтею, розглядаються органами державного нагляду (інспекціями) та Національною комісією регулювання електроенергетики України в межах їх компетенції.

Суми штрафів, що накладаються органами державного нагляду та Національною комісією регулювання електроенергетики України, перераховуються до Державного бюджету України.

Про вчинення порушень, зазначених у цій статті, посадовими особами уповноважених органів, що виявили правопорушення, складається протокол, який разом із поясненнями керівника, іншої відповідальної посадової особи та документами, що стосуються справи, передаються посадовим особам, уповноваженим розглядати такі справи.

Керівник чи заступник керівника уповноваженого органу розглядає справу протягом 15 днів з дня отримання відповідних документів.

Рішення керівника чи заступника керівника уповноваженого органу про накладання штрафу оформляється постановою.

Суб'єкт господарювання повинен сплатити штраф у п'ятнадцятиденний термін із дня отримання постанови про його накладання.

У разі несплати штрафу в зазначений строк він стягується в судовому порядку.

Рішення про накладання штрафу в справах про порушення, передбачені цим Законом, може бути оскаржено в суді.

Розділ VII **МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ** **ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ**

Стаття 32. Міжнародне співробітництво у сфері теплопостачання

Суб'єкти діяльності у сфері теплопостачання беруть участь у міжнародному науково-технічному, зовнішньоекономічному, інформаційному та інших формах міжнародного співробітництва відповідно до державних цільових програм, міжнародних договорів України та законодавства України.

Стаття 33. Міжнародні договори України у сфері теплопостачання

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору України.

Розділ VIII **ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ**

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Внести зміни до таких законів України:

1) у статті 17 Закону України "Про електроенергетику" ([575/97-ВР](#)) (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., N 1, ст. 1; 2000 р., N 38, ст. 319):

перше речення частини п'ятої викласти в такій редакції:

"Формування цін на електричну енергію, вироблену на теплоелектроцентралях та інших установках з комбінованим виробництвом електричної і теплової енергії, здійснюється з урахуванням тарифів на теплову енергію";

частину шосту викласти в такій редакції:

"Регулювання тарифів на теплову енергію, вироблену на теплоелектроцентралях, інших установках з комбінованим виробництвом електричної і теплової енергії, здійснюється Національною комісією регулювання електроенергетики України";

2) статтю 9 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" ([1775-14](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., N 36, ст. 299, N 45, ст. 377; 2001 р., N 11, ст. 45, N 16, ст. 76, N 22, ст. 105; 2002 р., N 6, ст. 39, N 7, ст. 50, N 17, ст. 121, N 20, ст. 134, N 30, ст. 207, N 31, ст. 214; 2003 р., N 13, ст. 92, N 23, ст. 145, N 36, ст. 276; 2004 р., N 12, ст. 155, N 13, ст. 180, N 15, ст. 228, N 38, ст. 468, N 50, ст. 537; 2005 р., N 4, ст. 106, N 5, ст. 114, N 6, ст. 138, N 9, ст. 183, NN 17, 18-19, ст. 267) доповнити пунктом 73 такого змісту:

"73) виробництво теплової енергії, транспортування її магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання теплової енергії".

3. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом та забезпечити розробку нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

В.ЮЩЕНКО

м. Київ, 2 червня 2005 року
N 2633-IV